

מבוא

שער חמישי: מחזור הזמנים

- א. מי אכל את הירח - הזמן היהודי
- ב. חודשים, עונות וטבע בלוח השנה העברי
- ג. סתיו
סימני תשרי - בין ראש השנה ליום כיפור
ראש השנה והשופר
חג הסוכות - חג האסיף
בקשת גשמים: ז' בחשוון
כ"ט בנובמבר - ההצבעה על חלוקת ארץ ישראל לשתי מדינות
- ד. חורף
מה מספרות לנו החנוכיות שלנו?
ט"ו בשבט - טעמה של ארץ ישראל
פורים והעדלאידע
- ה. אביב
מצעד האביב
פסח - חג האביב
המסע לארץ ישראל
יום העצמאות - ורק מקום אחד רצינו ואהבנו
- ו. קיץ
שבועות - חג הבאת הביכורים

סיכום

שער ראשון: ארץ אהבתי

- א. היינו כחולמים
- ב. יחד נלכה נשובה
- ג. אנו אוהבים אותך מולדת

שער שני: היצירה היהודית

- א. ברוכים הבאים אל בית המדרש
- ב. אגדות נחמדות וקדומות
- ג. מולדת וארץ אבות
- ד. ייחודו וטיבו של עם ישראל

שער שלישי: ירושלים

- א. ירושלים שבלבבות
- ב. ירושלים - טבורו של עולם
- ג. לשנה הבאה בירושלים הבנויה
- ד. ירושלים שלך, שלך ושלהם
- ה. ירושלים בירת ישראל
- ו. ירושלים הבנויה - בין חזון למציאות

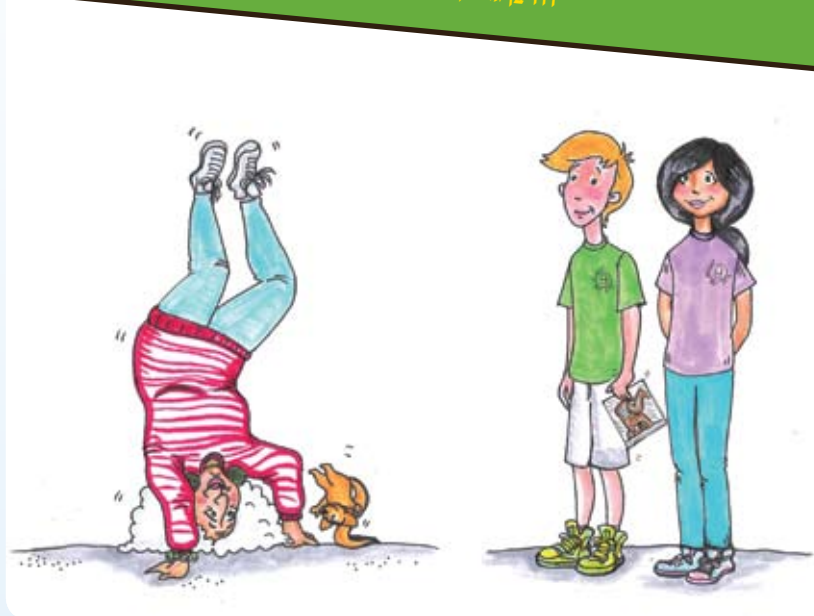
שער רביעי: סמלים לאומיים

- א. מהו סמל?
- ב. סמלים לאומיים
דגל ישראל
סמל המדינה
המנון - התקווה, ההמנון הלאומי של ישראל
- ג. נשיא המדינה

יהודי אינו זר ונוכרי או מהגר בארץ ישראל.
בעלותו לארץ הוא שב למולדתו.
עם ישראל הורחק אבל לא ניתק מארצו.

דוד בן גוריון, מבחן הביצוע, במערכה

הלל: את יודעת, טל, הדברים האלה שאמר בן גוריון לזרמים אי לאשוב אל העניין הזה, בעצם זה די מוזר שעם ישראל לא התנתק מארץ ישראל, הרי העם היהודי היה מפוזר בהמון ארצות במשך אלפיוס שנה, מאז אורבן בית המקדש השני...

טל: כן, זו באמת די מדהים שהעם היהודי זכר את ארץ ישראל אלפיוס שנה, אמנם ברור שהיו הרבה יהודים ששכחו, והרבה יהודים שבכלל הפסיקו להיות יהודים והשתלבו בעמים אחרים בארצות בהן חיו, אבל עדיין נשאר אלק לדוה מהעם היהודי שהשיק לככור את ארץ ישראל והרזיש שהיא הארץ שלו!

הלל: תאמיני לי שאני לא מבין איך זה יכול להיות, הרי אני חמש, שגברתי דירה גליל חמש, ובהתאלה חשבתי שאחשיק להרזיש איפאי כל החיוס, כבר בקושי זוכר מה היה באיפה... אפשר להליד שאני התנתקתי אחיפה תוך חמש שנים, אז איך זה שהעם היהודי לא התנתק מארץ ישראל אלפיוס שנה?!

שער רביעו: סמלים לאזורים

א. מהו סמל?

באן את 38

משמעותם של סמלים בחיי קיראו את השאלות ובחרו את התשובה הנכונה עבורכם.

? על התיק שלי / על הארון שלי / ביומן שלי / על הדלת של החדר שלי יש סמלים של קבוצת כדורגל שאני אוהד / סדרת טלוויזיה האהובה עליי / מגן דוד / סמיילי / אין כניסה / לבבות או סמל אחר.

1. מה פתאום? אין לי שום דבר כזה! זה ממש, אבל ממש לא הסגנון שלי, לא שמת לב?!!!!
2. אולי אחד, אבל זה ממש במקרה, מישהו הביא לי, אז שמת?
3. בטח, בכל מקום. זה מגניב וחשוב לי, כי זה מייצג אותי.

? על החולצות שלי יש סמלים (סמל השלום / לב / אין כניסה / תנועת נוער / קבוצת כדורגל / גולני שלי / סמל אחר) כי:

1. זה מה שאמא קונה לי.
2. זה מגניב ויפה.
3. אלה דברים שאני מתחבר אליהם, הם מייצגים אותי, ומראים למי שפוגש אותי מי אני.

במגירה הסודית שלי יש לי: ?

1. אין לי מגירה כזאת, וגם אילו הייתה לי, אין סיכוי שהייתי מספר לכם מה יש בה.
  2. דברים שאני מעדיף שלא יראו.
2. את המשחק שהכי אהבתי בכיתה ג', קלף של שחקן שאני מעריץ, השן הראשונה שנפלה לי, תמונה שלי עם החברה הכי טובה שלי, ומשהו שקיבלתי מסבתא שלי לפני שנפטרה. בקיצור, חפצים שמסמלים דברים שחשובים לי, ויש להם המון משמעות בשבילי.

- עברו על השאלות בשאלון בחן את עצמך - משמעות של סמלים בחיי. כתבו רשימה של הסמלים המופיעים בכל אחת מהשאלות.
- ◀ אילו סוגי סמלים מצאתם?
  - ◀ האם יש סוג מסוים של סמלים שחשובים לכם יותר מסמלים אחרים?
  - ◀ התבוננו באיורים בהם ניצבים טל והלל ליד הדלתות. מה ניתן ללמוד על יחסו של כל אחד מהם לסמלים?

ב. סמלים לאומיים

מחשבה יוצרת

- ◀ מצאו אילו סמלים לאומיים וסמלים אחרים מופיעים בגלויה זו.

גלוית שנה טובה משנות ה-40 של המאה ה-20

דגל ישראל

בנימין זאב הרצל כתב לברון הירש בשנת 1895:

הדגל מהו? אין זה אלא מוט וסמרטוט של אָרֶג דְּבוּק אֵלָיו.
לא, אֲדוֹנֵי, דָּגָל הוּא יוֹתֵר מִזֶּה. בְּדָגָל מְנַהֲלִים אֶת בְּנֵי הָאָדָם אֶל אֲשֶׁר יִחְפֹּץ הַמְּנַהֵל,
וְגַם לְאֶרֶץ הַבְּחִירָה.
לְשֵׁם דָּגָל יִחְיוּ וְיָמוּתוּ [...]

פירושי מילים:

אָרֶג - אריג, בד

✎ הסבירו במילים שלכם את דבריו של הרצל.

דוד בן-גוריון אמר על הדגל:

הדגל מגלם את היסוד המאחד, המלכד, הכללי, המשותף וההיסטורי שבמדינה
ובאומה.

דוד בן-גוריון, בהילחם ישראל

- ✎ למה כוונתו של דוד בן-גוריון בדבריו על הדגל?
- ✎ מה הקשר בין דבריו של הרצל לדבריו של בן-גוריון?
- ✎ האם אתם מסכימים איתם לגבי כוחו של הדגל וחשיבותו?
- ✎ מי מהם לדעתכם מייחס לדגל "כוח" גדול יותר?
- ✎ האם דבריהם של הרצל ובן-גוריון עוזרים לנו להבין מהם סמלים לאומיים?

הצורה של שני משולשים הפוכים זה על גבי זה, המוכרת לנו בשם מגן דוד, הופיעה בחותמות יהודיות ובבתי כנסת כבר במאות הראשונות לספירה, אבל היא הייתה דגם קישוטי ולא דתי. נראה כי לא היה קשר אמיתי בין הסמל מגן דוד לבין דוד מלך ישראל, אבל הקישור לשמו הוא ניסיון לקשר את הסמל לימים שבהם הייתה ממלכה יהודית עצמאית שבירתה ירושלים. מהמאה ה-16 שימש מגן הדוד כסמל של קהילות יהודיות. במאה ה-19 הפך מגן הדוד לסמל נפוץ, והשימוש בו הורחב לעיטור בנייני ארגונים יהודיים, לחקיקה על מצבות בבתי קברות ולעיטור ספרים. בתקופת זו הפך מגן הדוד דרך לביטוי הזהות היהודית. בהמשך הפך מגן הדוד לסמל ציוני, סמל להתעוררות לאומית ולרצון לשוב לארץ.

דרך הרשת

- ◀ חפשו ברשת את מילות השיר "כחול ולבן", מילים ולחן: ישראל רשל.
- ◀ כתבו משמעויות שונות לצבעים כחול ולבן על פי השיר. אילו תחושות מעורר בכם השיר?
- ◀ כיצד לדעתכם העובדה שדגל מדינת ישראל מורכב ממגן דוד ומפסים כחולים, מבטאת את הזיקה בין עם ישראל לארץ ישראל? הסבירו ונמקו.

סמל המדינה

- ✦ תארו את סמל המדינה.
- ✦ האם הסמל יפה לדעתכם? מדוע?
- ✦ מה הייתם מוסיפים לסמל המדינה?

המקור לרעיון של מנורה וענפי הזית מופיע בתנ"ך בספר זכריה, כשהנביא זכריה רואה בנבואתו מנורה ולצדיה ענפי זית. שמן הזית שימש להדלקת המנורה בבית המקדש:

וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶאךָ הַדִּבֶּר בִּי... וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה? וַאֲמַר
רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה וְגִלְהָה עַל רֵאשֵׁיהָ וְשִׁבְעָה נִרְתְּיָהּ
עָלֶיהָ... וְשָׁנַיִם זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיְמִין... וְאֶחָד עַל שְׂמֹאלָהּ.

זכריה ד', א'-ג'

← ציירו את התמונה שרואה הנביא זכריה.

עם הקמת המדינה התפרסמה בעיתונות מודעה שקראה להגיש הצעות לדגל ולסמל המדינה. הדגל הכחול לבן עם מגן הדוד היה סמלה של התנועה הציונית, אבל לא היה ברור אם ישמש גם כדגל המדינה. היה צורך גם בסמל, כמו בכל מדינה מאורגנת. הוחלט לשתף את הציבור בעניינים חשובים אלה.

← הציעו הצעה משלכם לדגל או לסמל למדינת ישראל. לפני שתיצרו את הסמל החליטו ביניכם מה הם הדברים שעליו לייצג. עצבו וציירו בעצמכם את הדגל או את הסמל. הסבירו מדוע בחרתם בצורות ובצבעים שבחרתם.

הפינה לשיפוטכם

לפניכם שש הצעות לסמל המדינה שהובאו בפני הוועדה:

התמונות שהוצעו לוועדה, מאוספי גנזך המדינה.

בחרו בשניים מן הסמלים שהוצעו. ←

- ◀ מדוע לדעתכם האנשים שהציעו סמלים אלה בחרו בצורות ובצבעים אלה? מה לדעתכם הם ביטאו בעיני כל אחד מהם?
- ◀ כיצד בחרו המציעים לייצג את הקשר בין העם לארצו?
- ◀ אילו אתם הייתם חברי הוועדה לבחירת סמל המדינה, באיזה סמל מהסמלים הייתם בוחרים? נמקו את בחירתכם.
- ◀ עד כמה דומים הסמל או הדגל שעיצבתם במשימה הקודמת, להצעות האמיתיות שהוצעו לוועדה? מה הסיבות לכך?

מידע מעניין: את ההצעה לסמל עם עץ ולידו זאב וכבש צייר הילד דורי חורגל בהיותו בן 12.

שער אחישו: מאזור הצלנים

ג. סתיו

בקשת זמנים: ז' באשון

חזרו לשיר "שנים עשר ירחים". מה הוא הסימן של חודש חשוון? ❖

אמרו מילה אחת שעולה במחשבתכם כשאתם שומעים את המילה "גשם". ❖

כאשר עלו המתיישבים הראשונים להקים את המושבה ראש פינה שבגליל העליון, התאחרו גשמי היורה. כך כתב דוד שוב, על קשיי עבודת האדמה בשנה הראשונה:

בשנה היא נתאחרו גשמי היורה עד לסוף חודש כסלו. ...ביום השני לחודש טבת יצאו האיכרים בפעם הראשונה לחרוש את אדמתם. גם אני יצאתי עם כל האיכרים אל השדה. אין מילים בפי לתאר את ההתרגשות הגדולה בקחתי בידי את המחרשה, לחרוש את אדמתי שלי, בארצי, ארץ חמדתי, שהתגעגעתי אליה כל כך. ביחד עם יתר אחיי האיכרים! בדמעות גיל, הלכנו אחרי המחרשה...
...וכשכילינו את עבודתנו נתאספנו בשדה, וכמובן לא חסרו גם נאומים נלהבים וגם שירים... השמחה הייתה גדולה עד למאד. והחלטנו לקבוע את היום הזה, יום ב' בטבת, לחג יום התייסדות המושבה. בשמחה ובשירים שבנו מן השדה אל המושבה, מקום בניין הבתים...

אברהם יערי, זיכרונות ארץ ישראל

- ❖ מתי בדרך כלל יורד היורה? באיזו עונה חלים החודשים חשוון וכסלו?
- ❖ מה הייתה התגובה של החקלאים בראש פינה לירידת הגשם?
- ❖ למה הם שמחו כל כך? מהו תפקיד הגשם בחיי החקלאים?
- ❖ מה עשו החקלאים לאחר ירידת הגשם? מדוע לא יכלו לעשות זאת קודם?

תשרי

חשוון

כסלו

טבת

שבט

אדר

ניסן

אייר

סיוון

תמוז

אב

אלול

בִּבְרוּכָא

קראו את שתי הברכות שלפניכם. אלו הן תפילות הנאמרות בתפילת העמידה. שימו לב לתאריכים המציינים את אמירתן.

מפסח ועד ז' בחשוון (עונת האביב והקיץ) אומרים:

בְּרַךְ עָלֵינוּ ה' אֱלֹהֵינוּ אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת כָּל מִינֵי
 תְּבוּאֶתָהּ לְטוֹבָה.
 וְתֵן בְּרָכָה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשִׁבְעֵנוּ מִטוֹבָהּ וּבְרַךְ
 שְׁנֵתָנוּ כְּשָׁנִים הַטּוֹבוֹת לְבְרָכָה.
 כִּי אֵל טוֹב וּמְטִיב אֶתָּה וּמְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:
 בְּרוּךְ אַתָּה ה' מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים.

מ-ז' בחשוון ועד פסח (עונת הגשמים) אומרים:

בְּרַךְ עָלֵינוּ ה' אֱלֹהֵינוּ אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת כָּל מִינֵי
 תְּבוּאֶתָהּ לְטוֹבָה.
 וְתֵן טַל וּמָטָר לְבְרָכָה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשִׁבְעֵנוּ
 מִטוֹבָהּ. וּבְרַךְ שְׁנֵתָנוּ כְּשָׁנִים הַטּוֹבוֹת לְבְרָכָה. כִּי אֵל
 טוֹב וּמְטִיב אֶתָּה וּמְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:
 בְּרוּךְ אַתָּה ה' מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים.

- ◀ מה מבקשות התפילות?
- ◀ מה דומה ומה שונה בין שתי הברכות? מדוע הנוסח משתנה בעונות השונות?
- ◀ למה לדעתכם מבקשים בקשה המתייחסת למזג האוויר?
- ◀ האם תפילה זו מתאימה ליהודים המתפללים באנגליה? ברוסיה? או בקנדה?
- ◀ באיזו ארץ לדעתכם חוברו בקשות אלו?

כִּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הוּא
אֲשֶׁר יֵצְאתֶם מִשָּׁם אֲשֶׁר תִּזְרַע אֶת זְרַעְךָ וְהִשְׁקִיתָ בְּרִגְלְךָ כְּגֹן
הַיָּרֵק: וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ אֶרֶץ הָרִים
וּבִקְעֹת לְמִטַּר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתֶּה מַּיִם.

דברים, י"א, י"ב

פירושי חילוקים:

והשקית ברגלך כגון הירק - מקור המים העיקרי במצרים הוא נהר היאור, הנילוס, שממנו נהגו לחפור תעלות השקיה שנמשכו אל השדות.

- ❑ הסבירו את הפסוק: "והארץ אשר אתם עוברים שמה לרשתה". באיזו ארץ מדובר? מה הפירוש של המילה "לרשתה"?
- ❑ איזה פסוק מתאר את אופן השקיית השדות בארץ ישראל?
- ❑ הסבירו את ההבדל בין אופן השקיית השדות בארץ מצרים, לעומת השקייתם בארץ ישראל.
- ❑ כיצד שתי הברכות שלמדנו קודם מסבירות פסוק זה?

חז"ל התלבטו מתי להתחיל לבקש גשמים:

בְּשִׁלְשָׁה בְּמִרְחָשׁוֹן שׁוֹאֲלִין אֶת הַגָּשָׁמִים.
רַבִּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר בְּשַׁבָּעָה בּוֹ, חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם אַחֵר הַחֶג [סוכות],
כִּדִּי שְׁיֵגִיעַ אַחֲרוֹן שְׁבִיטָרְאֵל לְנֹהַר פָּרַת.

משנה, מסכת תענית, פרק א'

- ❑ מצאו את ז' בחשוון בלוח השנה. בדקו היכן ממוקם תאריך זה בין החגים השונים (סוכות, חנוכה).
  - ❑ פיתחו את מפת המזרח התיכון, וחשבו את המרחק בין ירושלים לנהר פרת. יש לזכור כי בחג הסוכות נהגו לעלות לרגל לירושלים גם ממקומות מרוחקים מאוד. על סמך כל הנתונים הללו, הסבירו את החלטתו של רבן גמליאל.
- ראינו שהחקלאות בארץ ישראל תלויה בכמות הגשמים היורדים בה. בגלל חשיבות הגשם חוברו התפילות המיוחדות המבקשות גשם, ונקבעו תאריכים מיוחדים לאמירת התפילות. שנה שבה לא יורדים מספיק גשמים נקראת שנת בצורת. בימי קדם היו אנשים בעלי כוחות מיוחדים להורדת גשם. אחד מהם היה חוני המעגל.

תשרי

חשוון

כסלו

טבת

שבט

אדר

ניסן

אייר

סיוון

תמוז

אב

אלול

חוני המעגל מוריד גשם

מעשה שאמרו לו לחוני המעגל, התפלל שיירדו גשמים.
אמר להם: צאו והכניסו את התנורים של פסח שלא ירטבו.
התפלל ולא ירדו גשמים.
מה עשה? עג עוגה ועמד בתוכה,
ואמר לפניו: רבוננו של עולם, בניה שמו פניהם עלי, שאני כבן בית
לפניה. נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן, עד שתרחם על בניה.
התחילו גשמים מטפטפים.
אמר: לא כך שאלתי, אלא גשמים שימלאו את כל הבורות, השוחות
והמערות.
התחילו לירד בזעף.
אמר: לא כך שאלתי, אלא גשמי רצון, ברכה ונדבה.
ירדו הגשמים באפן סדיר עד שיצאו ישראל מירושלים להר הבית מפני
הגשמים.
באו ואמרו לו: כשם שהתפללת עליהם שיירדו כן התפלל שילכו להן.
אמר לו שמעון בן נפתלי: אלא חוני אתה, גזרני עליך נדודי [הייתי
מחרים אותך], אבל מה אעשה שאתה כבן לפני המקום [הקדוש ברוך
הוא] והוא עושה לך רצונך כבן שאביו עושה לו רצונו.

על פי משנה, תענית, ג' משנה ח'

- מַעַגַל - יש שתי אפשרויות למקור הכינוי:
 א. שהיה עובד במַעַגְלָה (מכבש דרכים וגגות ידני).
 ב. הוא נקרא כך בגלל המעגל שבו עמד.

- ❑ מדוע מבקשים מחוני שיוריד גשם?
- ❑ באילו שיטות משתמש חוני כדי שאלוהים יוריד גשם?
- ❑ אילו סוגי גשמים יש בסיפור?
- ❑ מדוע עלו ישראל מירושלים להר הבית?
- ❑ למה ביקשו מחוני להתפלל להפסקת הגשם?
- ❑ לחוני היו כוחות מיוחדים להורדת גשם. שמעון בן שטח חושב שחוני חצוף, בכך שהוא "מכופף" את הרצון של האל לרצונו, כמו בן שמצליח לשכנע את אביו לעשות את רצונו. מה דעתכם? האם שמעון בן שטח צודק ביחסו לחוני?

משנה יוצרת

◀ בימינו אין אנשים כמו חוני. מה אנחנו יכולים לעשות היום כדי להתמודד עם המחסור במים בארצנו?

בספר האגדה מובאים פירושים לביטויים הקשורים לגשם בארץ ישראל:

אל המדרש

◀ הסבירו את המדרש על פי סיפורו של חוני.

"וְנָתַתִּי גְשָׁמֵיכֶם בְּעֵתָם."

(ויקרא, כ"ו, ד')

לֹא נִשְׁכַּח וְלֹא צְמֵאָה
 אֶלָּא בִּינֻנִית, שְׁכָל
 זְמַן שְׁהַגְשָׁמִים מְרַבִּים
 מְטֹשְׁטְשִׁים אֶת הָאָרֶץ
 וְאֵינָהּ מוֹצִיָּאָה פְּרוֹת

ספר האגדה, על פי תלמוד בבלי, תענית, דף כ"ב, עמ' ב'

יורה: שְׁמוֹרָה אֶת
הַבְּרִיּוֹת לְהִטִּיחַ גְּבוּלֵיהֶן
וּלְהַכְנִים אֶת פְּרוֹתֵיהֶן...
דָּבַר אַחֵר: שְׁמוֹרָה
אֶת הָאָרֶץ וּמִשְׁקָה עַד
תְּהוֹם.
דָּבַר אַחֵר: יוֹרָה שִׁיזְרַד
בְּנַחַת וְאֵינוֹ יוֹרֵד בְּזַעַף

ספר האגדה, על פי תלמוד בבלי, תענית, דף ו' עמ' א'

איך מפרשים חז"ל את המילה "יורה"?

- ← לפניכם עוד ביטויים המתארים סוגים שונים של גשם. חפשו במילון את פירושיהם.
גשמי ברכה, גשמי זעף, גשמים בעתם, מבול, גשם זלעפות, זרזיף, רביבים, מטה, יורה, מלקוש.
- ← בחרו בשלושה מהביטויים וציירו אותם במחברת.
- ← איזה סוג של גשם אתם מעדיפים ומדוע?
← המחזו את סיפורו של חוני.

- ← עצבו שני שלטים עגולים (כמו המעגל של חוני), וכתבו בכל אחד באותיות גדולות את בקשת הקיץ ואת בקשת החורף. אפשר לכתוב בנוסח המסורת (הטקסט שמודגש בתפילות) או בנוסח שלכם. סביב הבקשה הוסיפו ציור המתאר ומדגיש אותה. את השלטים אפשר לתלות בכיתה בהתאם לעונות השנה.

מולדת, ארץ חמדה, בית, ארץ קודש, מחוז געגוע... ארץ ישראל היא דברים רבים ושונים עבור כל אחד מאיתנו. אך מהו הסוד ששימר קשר מיוחד כל כך בין עם ישראל לבין ארצו במשך אלפיים שנה? מדוע המשיכו רבים כל כך לראות כמולדת מקום שאפילו סבותיהם לא הכירו? וכיצד קשור כל זה לחיינו כיום במדינת ישראל?

הספר "אומרים ישנה ארץ - עם ישראל וארצו" מזמן היכרות עם תכנים שהם בסיס לעיסוק בתרבות ישראל ומורשתו. הנושא המארגן בכיתה ה' הוא "עם וארצו", וספר זה עוסק בבחינת הקשר בין עם ישראל לבין ארץ ישראל. הספר נבנה בהתאם לתכנית המקצוע ואושר על ידי המטה לתרבות ישראל.

התפיסה הפדגוגית מבססת את הלמידה על יציאה מתוך עולמו של הלומד, דבר המקרב את החומר הנלמד אל הלומד. כל שער מכיל מבחר פעילויות מסוגים שונים, הכוללות שאלות הבנה ומחשבה, חשיבה יצירתית, ביקורת, שיפוט והוספת מידע, ומזמן בירור מעמיק של הזהות היהודית של הלומדים ושל הקשר בינם לבין ארצם.

המדרשה באורנים היא מרכז חינוכי הפועל לחידוש החיים היהודיים בישראל, תוך התמקדות במערכת החינוך ובמרחב הקהילתי והמשפחתי. מטרתנו לעצב חברה שחבריה מרגישים בבית בתרבותם היהודית והציונית, ובונים מתוכה את זהותם האישית והציבורית. חברה שמתקיימים בה ערכות הדדיות, אחריות חברתית וקשר אנושי חם.

המכון למורשת בן-גוריון הוא מכון חינוכי הפועל להנחלת מורשתו של דוד בן-גוריון - המנהיג המכונן של מדינת ישראל וראש הממשלה הראשון. המכון עוסק בתחומים הנגזרים ממורשתו: ציונות וזהות יהודית, קשר לארץ, ממלכתיות, חברת מופת, מנהיגות, פיתוח הנגב וחזון שליחות של צה"ל. אנו מאמינים כי בחזונו של בן-גוריון יש כדי להנחות אותנו גם כיום באתגרים חברתיים וציויניים העומדים בפנינו.

לפרטים ניתן לפנות אלינו:

המדרשה באורנים - אגף החינוך

טל: 04-9838753 שלוחה 117 או 118, bsmidrasha@hamidrasha.org.il

המכון למורשת בן גוריון - מערך פיתוח תוכניות לימודים

טל: 08-6592111, samuchy@bgu.ac.il

המכון למורשת בן-גוריון

לפרטים והזמנות:

1-800-60-30-60 טלפון: **073-2550000**

פקס: 073-2550055 • ת"ד 75 אבן יהודה 40500 • www.reches.co.il • main@reches.co.il

רְכֵשׁ

פחיקטים חיוניים בע"מ